

Wojciech Wólkowski, Przemiany budowlane miast południowej i wschodniej Warmii w drugiej połowie XVIII i na początku XIX wieku

Do połowy XVIII wieku zabudowa miast warmińskich rozwijała się w oparciu o ukształtowane w średniowieczu układy przestrzenne domów. Sytuacja budownictwa warmińskiego zmieniała się, gdy Warmię wcielono do Królestwa Prus w 1772 roku i wprowadzono nowe przepisy budowlane. W wyniku konsekwentnego ich stosowania wiele miast warmińskich uzyskało zupełnie nowe oblicze.

Anita Jaśkiewicz-Sojak, Wielkie założenia szpitalne Prus Wschodnich i Zachodnich – zarys problematyki

Na obszarze dawnych Prus Wschodnich i Zachodnich w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku powstało kilkanaście dużych i nowoczesnych założeń szpitalnych – leczniczych i opiekuńczo-leczniczych. Są świadectwem epoki i cywilizacji XIX i początków XX wieku. Zwracają na siebie uwagę ogromnym rozmachem inwestycji, logiką rozplanowania przestrzeni i funkcji, dbałością o detal architektoniczny, XIX-wieczną nowoczesnością pod każdym względem: użytkowym, budowlanym i cywilizacyjnym. Niektóre są realizacjami najlepszych niemieckich architektów tego okresu.

Iwona Liżewska, Ratusz w Szczytnie. Przyczynek do dziejów budowy i praktyki konserwatorskiej w pierwszej połowie XX wieku

Ratusz w Szczytnie ma swoją niezbyt długą, ale obfitującą w ciekawe wydarzenia historię. Dzieje jego budowy rozpoczynają się na początku XX wieku wraz ze zjawiskowym, niezrealizowanym projektem autorstwa Josefa Hoffmanna, twórcy wiedeńskiej secesji, dalej obejmują dwie wizje historyczno-romantyczną i konserwatorsko-modernistyczną, zaś efektem finalnym jest monumentalny gmach o cechach architektury doby totalitarnej. Dzieje budowy ratusza w Szczytnie to nie tylko przyczynek do historii przemian form architektonicznych, ale również wpływu ideologii, jak też praktyki konserwatorskiej.

Hanna Mackiewicz, Badania archeologiczne a rewitalizacja Olsztynka

Kwestie rewitalizacji starych miast stały się ostatnio niezwykle popularnym przedsięwzięciem. Przykładem niewielkiego założenia urbanistycznego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w którym zabiegi rewitalizacyjne wykorzystano nie tylko do zagospodarowania, uporządkowania i estetyzacji wybranych fragmentów miasta, ale również do uczytelnienia jego najstarszych – średniowiecznych – elementów, jest Olsztynek. Stało się to możliwe dzięki szerokopłaszczyznowym badaniom archeologicznym, które zostały przeprowadzone w latach 1994-1995 oraz w 2010 roku.

Grzegorz Świdorski, Analiza murowanych reliktyw architektonicznych odkrytych w trakcie badań archeologicznych na obszarze działki geodezyjnej nr 232/23 położonej przy ul. Gdańskiej w Braniewie

Prace archeologiczne przeprowadzone w 2007 i 2010 roku w obrębie działki przy ul. Gdańskiej w Braniewie dowiodły istnienia na przestrzeni sześciuset lat zabudowy murowanej, kilkakrotnie niszczonej i odbudowywanej z wykorzystaniem zachowanych fundamentów i piwnic. Znaczenie odkrytych reliktyw architektonicznych jest cenne, gdyż wzbogaca grupę zabytków na obszarze znacznie „wyjąłowionym” na skutek zniszczeń stanowiących efekt drugiej wojny światowej.

Joanna Wańkowska-Sobiesiak, Zamek na wyspie. Badania architektoniczne zamku w Ełku

Dzieje budowlane zamku w Ełku sięgają czasów państwa krzyżackiego. Budowla zachowana do dzisiaj kryje jednak w swoich murach wiele niespodzianek i jak wykazały badania architektoniczne niewiele śladów gotyku. Po przebudowach i przekształceniach jest ona przede wszystkim świadectwem epoki nowożytnej, a pytanie o kształt i kierunek projektu konserwatorskiego nadal pozostaje otwarte.

Adam Płoski, Historyczna infrastruktura Warmii i Mazur

Do XIX wieku drogi wodne stanowiły najdogodniejszy i najtańszy środek transportu. Rzeki wyznaczały szlaki handlowe, decydowały o rozwoju sieci osadniczej, warunkowały trasowanie dróg – spełniały bardzo ważną funkcję gospodarczą. To wszystko zaowocowało znaczną liczbą urządzeń i budowli hydrotechnicznych.

Marzena Zwierowicz, Cmentarz jeniecki w Markajmach a Komisja Wspólnoty Brytyjskiej do spraw Cmentarzy Wojennych

Cmentarz jeniecki w Markajmach jest jednym z licznych świadectw pierwszej wojny światowej na terenie dawnych Prus Wschodnich. Wyjątkowo nie jest to cmentarz żołnierzy poległych bezpośrednio w walkach, lecz jeńców z obozu jenieckiego znajdującego się pod Lidzbarkiem Warmińskim. O pamięć pochowanych tam żołnierzy brytyjskich postanowiła zadbać Komisja Wspólnoty Brytyjskiej ds. Cmentarzy Wojennych. Sposób i forma upamiętnienia miały zostać wykonane zgodnie z realizowanymi konsekwentnie od początku zasadami.

Dąbrówka Lipska, Z badań nad Grobami Pańskimi z terenu dawnego dominium warmińskiego

Groby Pańskie należą do słabo rozpoznanych elementów wystroju kościołów warmińskich. Mimo często złego stanu zachowania i zatarcia pierwotnych funkcji obrazują one zarówno bogactwo, jak i różnorodność form artystycznych, które wynikały nie tylko z potrzeb liturgicznych, ale także estetycznych. Zachowane obiekty można podzielić na dwie grupy: z XVIII wieku oraz z przełomu XIX i XX wieku. Te ostatnie nie były do tej pory przedmiotem badań.

Izabela Świętochowska, Grzegorz Świętochowski, Polichromie w kościele ewangelicko-metodystycznym w Dąbrównie

Polichromie z prezbiterium ewangelickiego kościoła w Dąbrównie powstawały w kilku fazach, głównie w okresie średniowiecza i w czasach nowożytnych. Ten wyjątkowo bogaty i zróżnicowany zarówno formalnie, jak i stylistycznie zespół malowideł, o którego istnieniu wspominała literatura, w sposób dobitny i spektakularny został odkryty, przebadany i zakonserwowany dopiero w latach 90. XX wieku.

Joanna Piotrowska, Cztery gotyckie rzeźby w kościele św. Stanisława w Milejewie

W kościele parafialnym w podelbąskim Milejewie zachowane są do dziś niewielkie drewniane rzeźby apostołów. Stanowią cenne świadectwo gotyckiego wyposażenia kościoła i jednocześnie rozwoju środowiska artystycznego ziem zakonnych końca XIV wieku.

Krzysztof Urbaniak, Organy z kościoła Marii Panny w Elblągu

Organy z kościoła Marii Panny w Elblągu już nie istnieją. Przypomina o nich jedynie fragmentarycznie zachowana w odbudowanej po wojnie świątyni polichromia, niegdyś otaczająca instrument. Ich historia zaczyna się na początku XVII wieku i toczy przez kolejne stulecia, obejmując przebudowy i rozbudowy instrumentu aż do drugiej wojny światowej. Na podstawie zachowanych dokumentów można na szczęście odtworzyć współcześnie ich historię i dyspozycję.